

- דחוף -

תאריך: 28.4.2021
מספרנו: 10004

לכבוד
מר גסאן עליאן
מתאם פעולות הממשלה בשטחים

בדוא"ל ובפקס

שלום רב,

הנדון: דרישה לביטול האיסור על כניסה לרצועת עזה ויציאה ממנה למטרת ביקור חולה

הרינו לפנות אליכם בנושא הנדון בדרישה כי תסירו לאתגר את המגבלות על חופש התנועה מרצועת עזה ואליה ובמיוחד את האיסור הנדון. הכל כדלקמן:

1. מזה שנים ארוכות מטילה מדינת ישראל סגר על רצועת עזה ופוגעת אנושות בזכויות היסוד של האוכלוסייה האזרחית החיה בה. מאז חודש מרץ 2020 לאחר התפשטות נגיף הקורונה, החמרתם את הסגר על הרצועה. בהתאם למסמך מדיניות שפרסמתם ביום 12.8.2020, מותרת תנועה אל הרצועה וממנה רק לחולים במחלות מסכנות חיים ולמבקשים לחזור לביתם בגדה המערבית או בחו"ל. במסמך המעודכן האחרון שפורסם בתחילת חודש מרץ, נקבעו שני חריגים נוספים, אחד מהם הוא יציאה לצורך השתתפות בהלוויה והשני הינו יציאה מרצועת עזה לצורך ריאיון בשגרירות. נציין, כי צמצום הפגיעה בזכות לחופש התנועה אינו תוצאה של שיקול הדעת של המתפ"ש אלא יישום ביקורת שיפוטית נוקבת בעקבות הליכים משפטיים שנאלצנו לנהל.
2. כבר לפני למעלה משנה קיבלתם את ההחלטה אודות החמרת הסגר על הרצועה באופן כמעט הרמטי, ובמהלך תקופה זו התמודדות ישראל עם המגיפה הובילה לתוצאות משמעותיות. למרות זאת השארתם על כן הגבלות שאין להסכין עם פגיעתן הקשה, רק בנוגע לכניסה ויציאה מרצועת עזה. כך, תושבי עזה עדיין מנועים לצאת מהרצועה וקרוביהם מנועים מלהיכנס אליה, גם כאשר מדובר במקרים הומניטאריים מובהקים, כגון ביקור חולה. כל הגבלה כזו מהווה פגיעה קשה ובלתי מידתית בתושבים רבים. קל וחומר כאשר הפגיעה נמשכת זמן רב כל כך.
3. להוזה ידוע, שכבר במסמך "מדיניות תנועת אנשים בין מדינת ישראל לרצועת עזה" משנת 2011, עוגנה תנועת אנשים לצורך ביקור חולה, כאחד החריגים המעטים לסגר על הרצועה. בפועל, פעמים רבות מדובר בפרידה מהורה או אח על ערש דווי, לאחר שנים ארוכות של נתק כפוי. זאת, שכן האישור לביקור חולה מוגבל אך ורק לנסיבות של "קרוב משפחה מקרבה ראשונה החולה במחלה קשה אשר יש בה חשש לחיי החולה או כזו המצריכה אשפוז ממושך".
4. כבר נקבע בפסיקה כי הזכות לחיי משפחה היא ביסוד זכויות האדם, שעניינים הנוגעים לזכות זו, הם הומניטאריים במובהק ושהפגיעה בהם תהיה במסורה, גם אם שיקולים כבדי משקל עומדים מנגד:

"זכות האדם למשפחה היא מיסודות הקיום האנושי; מימושה הוא תנאי למיצוי החיים וטעם החיים; היא תנאי להגשמה העצמית של האדם, וליכולתו לקשור את חייו עם בן זוגו וילדיו בשותפות גורל אמיתית. היא משקפת את תמצית הווייתו של האדם, ואת התגלמות מאוויי חייו. הזכות למשפחה ניצבת במידרג עליון של זכויות האדם. גריעה מזכות זו תתכן רק מקום שכנגדה ניצב ערך נוגד בעל עוצמה וחשיבות מיוחדים. במתח הקיים בין ערך ביטחון החיים לבין זכויות אדם אחרות, ובכללן הזכות למשפחה, גובר שיקול הביטחון רק מקום שישנה הסתברות קרובה לוודאות, כי אם לא יינקטו אמצעים מתאימים הכרוכים בגריעה מזכות אדם, כי אז עלול שלום הציבור להיפגע באופן ממשי. נטל השכנוע בדבר קיום הסתברות לסיכון ביטחוני במידה המצדיקה גריעה מזכות אדם מוטל על שכם המדינה... על המדינה לשכנע כי ההסתברות לסכנה לשלום הציבור ניצבת ברמה גבוהה המגיעה, למצער, כדי הסתברות קרובה לוודאות, וכי ההגנה מפניה אינה אפשרית בלא פגיעה בזכות אדם" (בג"ץ 7444/03 בלאל מסעוד דקה נ' שר הפנים (פורסם בנבו, 22.02.2010)

5. ישראל מחויבת היא מכוח המשפט הבינלאומי והישראלי לכבד ולהגן על אותן זכויות האדם המושפעות משליטתה. בהן, הזכות לחיי משפחה, לה זכאים גם פלסטינים תחת שליטת ישראל. כבר נפסק כי:

"על חובתו של הממשל הישראלי לדאוג לקיום הצרכים ההומניטאריים הבסיסיים של תושבי איו"ש והרצועה עמדה פסיקת בית משפט זה לא אחת. גם אם רצועת עזה נשלטת כיום על ידי תנועת החמאס, אשר הוכרזה ארגון טרור, חיים בה תושבים הזקוקים לשירותים חיוניים לקיום איכות ורמת חיים סבירה ואנושית. ישראל נדרשת להושיט עזרה כדי לאפשר סיפוק צרכים הכרחיים לאוכלוסייה המקומית, שבלעדיה לא יקבלו מענה." (בג"ץ 1169/09 פורום משפטי למען ארץ ישראל - נ' ראש הממשלה פסי' 21. פורסם בנבו, 15.6.2009).

6. בנסיבות הומניטריות מובהקות אלו, ההחלטה לסרב בקשות ביקור חולה, בוודאי שבאופן גורף, אסורה ובלתי מדתית. סירוב בקשות אלו אף במהלך תקופה זו מהווה הפרה בוטה של מחויבות ישראל כלפי התושבים הפלסטינים, וטומן בחובו פגיעה קשה בזכויות הבסיסיות ביותר של התושבים, האסורה לפי המשפט הבינלאומי ההומניטארי- דיני כיבוש ודיני זכויות האדם.

7. למרות האמור, מאז מרץ 2020 ניכר שבקשות לביקור חולה מסורבות או שאינן נענות כלל. קורה לא פעם, שבעת בחינת הבקשה, או לאחר שסורבה, נפטר החולה. נסתפק בשתי דוגמאות מהעת האחרונה:

א. הגברת פ' א', אזרחית ישראלית בת 70. מזה 15 שנה לא הייתה ברצועת עזה, בשל מדיניות ישראל. בחודש דצמבר 2020 אושפז אחיה, בטיפול נמרץ כשהוא נמצא בסכנת

חיים. במצוקתה הרבה, מיהרה גב' פ' א', מצוידת במסמכים הנדרשים ישירות למעבר ארז, מתוך תקווה שתספיק לפגוש את אחיה בעודו בחיים. במעבר לא הנחו אותה להגיש בקשה, אלא הודיעו לה באופן חד משמעי שכניסה לרצועת עזה תתאפשר רק במקרה של לוויה. ביום 30.12.2020 נפטר אחיה של הגב' פ' א' ע' ואכן, בקשתה להיכנס להשתתף באבל על מותו אושרה למחרת והיא נכנסה לרצועת עזה ביום 1.1.2021.

ב. הגברת ב' א', אזרחית ישראלית בת 59. מזה 14 שנה לא הייתה ברצועת עזה, בשל מדיניות ישראל. הגב' ב' א' פנתה באמצעות עורכת דין בחודש אפריל 2021 בבקשה לבקר את אחיה החולה. הבקשה סורבה, כפי שנמסר לגב' ב' א', מכיוון שבשל הקורונה אין יותר ביקורי חולים ברצועת עזה. ביום 18.4.2021 פנתה הגב' ב' א' בבקשה להיכנס לרצועת עזה להשתתפות באבל על אחיה. הבקשה אושרה והיא נכנסה לרצועת עזה למחרת היום.

8. נשים אלו החמיצו את ההזדמנות להיפרד מהיקרים אליהם ביותר **ללא כל הצדקה**. ביקורי החולים לא טומנים בחובם סיכון לבריאות הציבור בישראל. תנועה למטרת ביקור או למטרת הלוויה, היא היינו הך לעניין לבריאות הציבור וממילא ניתן להתמודד עם הסיכון מבלי לפגוע במבקשים. לא בכדי בתי המשפט, בבואם לבחון את סבירות מגבלות על התנועה מעזה ואליה בעת הזו, בוחנים את שאלת הסיכון הנטען לבריאות הציבור בעצם המעבר. כך, בדיון בבג"ץ 8510/20 **ברכה נ' שר הביטחון ואח' העירה** השופטת דפנה ברק ארז מ כי **נדרש קשר רצינוני בין האמצעי לתכלית** כאשר במקרה שהעותר מתחייב להיכנס לבידוד עם שובו לישראל לא ברור כיצד מעברו מהווה סכנה לבריאות הציבור. בנוסף, דרשה מהמשיבים להבהיר כיצד קיים במקרה זה סיכון לבריאות הציבור בעוד המשיבים אינם מייחסים סכנה כזו בתנועה לצורך אבל מעזה לישראל ובין עזה לגדה המערבית. גם בעניין שווא ציין השופט דנינו כי יש לשקול "חלופות שיש בכוחן להקהות את החשש מהתפשטות וירוס הקורונה..."

9. קשה לקבל בעניין שיקולים של בריאות הציבור כי קיים שוני בין כניסה לרצועת עזה לצורך השתתפות באבל, ובין כניסה לצורך ביקור חולה. זאת ועוד, חלופות לסירוב, שיש בכוחן להקהות את החשש מהתפשטות הוירוס, כגון בידוד ביתי, ואשר יכולות לתת מענה לחשש הקשור להתפשטות נגיף הקורונה, כלל לא נשקלו.

10. בבג"ץ 6732/20 **האגודה לזכויות האזרחי נ' הכנסת** (פסק דין מיום 1.3.2021) כב' הנשיאה חיות הדגישה כי **אנחנו כבר לא בימי החרדה והבלבול הראשונים שאפשרו לנקוט בצעדים דרסטיים מסוימים וכי חלו שינויים עובדתיים משמעותיים בתמונת ההתמודדות עם הנגיף, במיוחד התקדמותו של מבצע החיסונים**. משכך הם פני הדברים, לא ניתן להמשיך ולקבל את הסתמכותם על אותה מדיניות גורפת ופוגענית המונעת מתושבי רצועת עזה ומקרוביהם, מינימום של חיים תקינים, וזכותם למינימום של חיי משפחה.

11. ישראל הסירה את רובן המכריע של המגבלות אשר חלו במועד החמרת הסגר על עזה. גם לו הייתה הצדקה לעצירה כמעט מוחלטת של תנועת האנשים במעבר ארז (לפרק זמן קצר

ומוגבל, וספק אם הייתה), הרי שהיא אינה קיימת עוד. בוודאי שבעניין קריטי כמו ביקור חולה, אין הצדקה שלא לבחון במהירות ולאשר בקשות לביקור חולה.

12. לאור הנאמר לעיל נבקשכם לשוב ולבחון בקשות לביקור חולה, ולאשרן במהירות הראויה, כמתבקש מהנסיבות. בשל הדחיפות המאפיינת את המקרים הנדונים, נודה על התייחסותך עד ליום 13.5.2021

בכבוד רב,

מוריה פרידמן שריר, עו"ד